SOS bērnu ciematu 20 gadu pieredze un gūtās mācības

MA psych. Ilze Paleja,
Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācijas direktore

KONFERENCE 01.11.2017. RĪGAS PILĪ

Saturs

- Starptautiskā SOS Bērnu ciematu organizācija – pieredze un mūsdienu tendences
- Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācijas 20 gadu pieredze un sniegtie pakalpojumi
- Mūsu mācības – pieredzē un sadarbībā gūtās atziņas kā ieteikumi jaunajā De-I realitātē
- No kurienes nākam un uz kurieni ejam – mūsu plāni

SOS bērnu ciemats Valmierā

SOS Bērnu ciematu organizācija – starptautiski

Starptautiskā pieredze 70 gadus

135 valstīs.

Centrālā & A-Eiropas reģionā

25 valstīs:

- **58 SOS bērnu ciemati –** 5260 bērni alternatīvajā aprūpē
- **80 Ģimeņu stiprināšanas centri** – atbalsts un palīdzība 14 830 bērniem

Vēsturiski

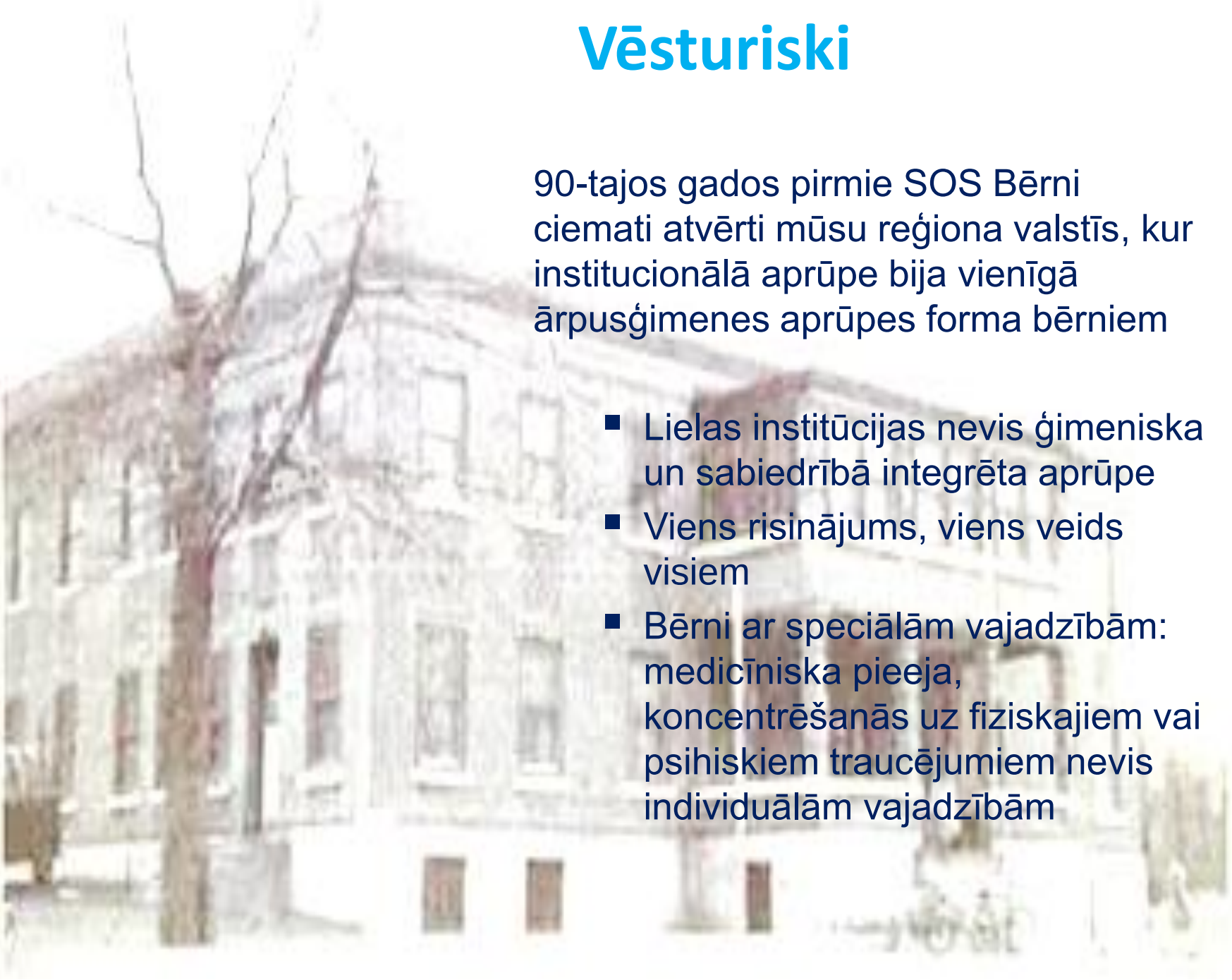

90-tajos gados pirmie SOS Bērni ciemati atvērti mūsu reģiona valstīs, kur institucionālā aprūpe bija vienīgā ārpusģimenes aprūpes forma bērniem

- Lielas institūcijas nevis ģimeniska un sabiedrībā integrēta aprūpe
- Viens risinājums, viens veids visiem
- Bērni ar speciālām vajadzībām: medicīniska pieeja, koncentrēšanās uz fiziskajiem vai psihiskiem traucējumiem nevis individuālām vajadzībām

SOS bērnu ciemats Valmierā

SOS ciematu aprūpes modelis kā alternatīva institucionālajai aprūpei

- Bērnu aprūpe ģimeniskā vidē
- Piesaiste vienai pastāvīgai aprūpes personai (SOS mammai vai pārim)
- Ģimene ar 5-6 bērniem dzīvo mājā vai dzīvoklī, brāļi un māsas netiek šķirti

SOS bērnu ciemats Īslīcē

- Atkarībā no valsts situācijas un vajadzībām, SOS organizācija nodrošina dažādus aprūpes un prevencijas pakalpojumus

- SOS ciematu aprūpe ir reģistrēta dažādi saskaņā ar attiecīgās valsts likumdošanu: audžuģimeņu aprūpe, ģimenes modeļa aprūpe, mazās grupu mājas, jauniešu mājas.

- Tendences šobrīd – SOS kā partneris De-I procesos; bērnu izvērtēšana un pārvietošana no lielām institūcijām uz sabiedrībā integrētām ģimenes mājām/ dzīvokļiem

SOS Bērnu ciemati Latvijā:

pakalpojumi bērniem 0-18 gadiem un pēcaprūpe līdz 24 gadiem

Bērni, kuri zaudējuši vecāku aprūpi

- Ģimenes modeļa aprūpe SOS Bērnu ciematos Īslīcē un Valmierā
- kopienā integrētās SOS ģimenes Iecavā
- jauniešu māja Jelgavā

Bērni, kuriem pastāv risks zaudēt savu vecāku aprūpi

- Ģimeņu stiprināšana – darbs ar sociālā riska ģimenēm, lai bērns varētu uzaugt savā ģimenē
- Preventīvais darbs – dzemdību namos, bērnudārzos
- Inovatīvie pakalpojumi - jauniešiem likumpārkāpējiem (BTAL 58.pants); bērniem, kuri pēkšņi zaudējuši vecāku

Interešu aizstāvība valsts institūcijās, sadarbība un komandas darbs ar NVO

1.mācība

Bērnam nepietiek tikai ar telpu un ēdienu

Centrā bērna vajadzības un drošas, atbalstošas un tuvas attiecības

Centrā bērna vajadzības

- Skaidrs un drošs process bērnam – kas notiek? kāpēc? uz kurieni došos? bērna domas un viedoklis?
- Bērna vajadzībām atbilstošs aprūpes veids pēc iespējas tuvāk dzīves vietai
- Stabilas un noturīgas aprūpes personas
- Cieņpilna attieksme pret bērna izcelsmes ģimeni
- Bērna dzīves stāsts – no kurienes es nāku, vecāki, dzīves notikumi un gājums

Aprūpes stabilitāte - bērnam nepieciešamas rūpīgas un uzticamas attiecības ar pieaugušo, uz kuru var paļauties katru dienu un ilgtermiņā.

2.mācība

Esam atbildīgi, kādus cilvēkus piesaistām un kam uzticam bērnus

Kādus cilvēkus piesaistām un kam uzticam bērnus

- Visa sākums – pareizo/ īsto cilvēku izvēle, izmantojot profesionālu personāla atlases procesu visiem aprūpes speciālistiem.
- Atlase – vairākkārtīgas intervijas, sarunas ar pieredzējušām SOS mammām, personības izpēte.
- Svarīgākās komponentes - aizrautība, profesionālās kompetences un prasmes.
- Šis ir darbs ilgtermiņā – izaudzināt vismaz vienu paaudzi!

SOS mammu darba stāžs SOS bērnu ciematos

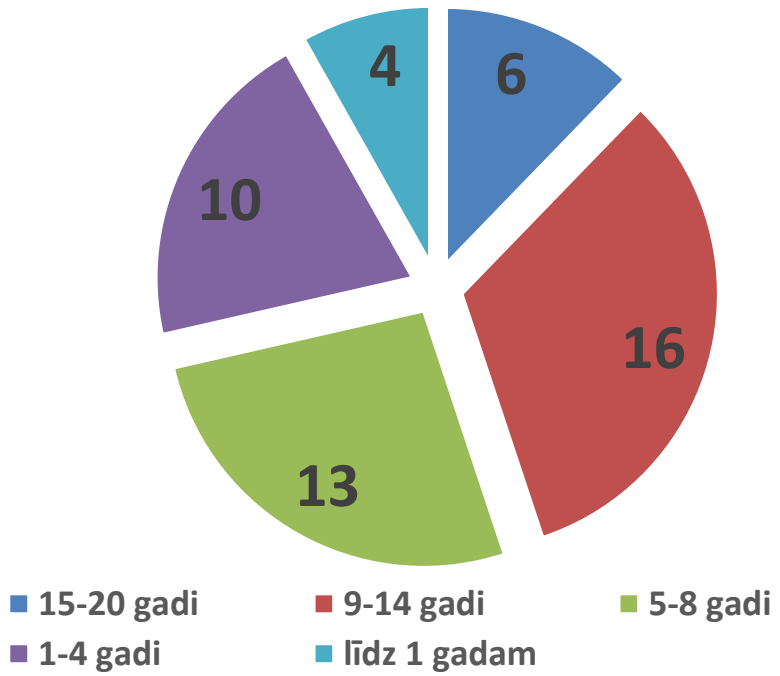

SOS vecāku darba stāžs un noturība – stabilitāte bērnam

- *3 mammas strādā kopš Īslīces ciemata atklāšanas (20+);*
- *4 mammas strādā kopš Valmieras ciemata atklāšanas (10+);*
- *22 no 26 (jeb 85%) no šobrīd abos ciematos strādājošām mammām strādā ilgāk kā 5 gadus, no viņām 12 (jeb 46%) – 9 gadus un ilgāk;*
- *arī 10 no 23 (jeb 43%) no aizgājušām mammām ciematā nostrādājušas 9 gadus un ilgāk, tai skaitā 4 mammas aizgājušas pensijā (11-13 gadu stāžs) no Īslīces ciemata*

3.mācība

Atbildība apmācīt

Atbildība apmācīt

SOS vecāki - tādi pat cilvēki kā ikviens, svarīgi:

- profesionālās un privātās dzīves līdzsvarošana
- godīgi darba apstākļi un atalgojums
- izaicinājumi un vēlme attīstīt savu profesionālo izaugsmi

Pirms 10-20 gadiem - speciālistu lekcijas, semināri; izglītības programma «Sociālais audzinātājs»

Šobrīd - starptautiskā programma «AIRI vecākiem» (piesaiste, izvērtēšana, apmācība)

AIRI pamatā - izpratne par traumu un šķiršanos un tās sekām, savu prasmju un iespēju apzināšanās, informēta lēmuma pieņemšana.

4.mācība

Atbalsts

Atbalsts

Svarīgākais – atbalstīt pēc nepieciešamības un sniegt tūlītēju palīdzību, lai nejūtas vieni un novērstu profesionālās izdegšanas riskus.

Nodrošinām stabilu un uzticamu atbalsta sistēmu:

- caur pastāvīgām apmācību, attīstības un konsultāciju iespējām mēs pārliecināmies, ka SOS vecākiem ir atbilstošs prasmju, attieksmju un uzvedības kopums
- novēršam vardarbības riskus un nepieļaujam vardarbību
- atbalsta komandas speciālistu pieejamība jebkurā diennakts laikā bērna un ģimenes vajadzībām
- aukle – brīvdienu un palīdzības nodrošinātāja

5.mācība

Uzraudzība

Uzraudzība

- **Sociālais darbinieks** kā galvenais SOS ģimenes atbalsta darbinieks (+ citi speciālisti)
- **Bērnu individuālās attīstības plāns** – galvenais aprūpes un rehabilitācijas instruments
- Katru gadu – **darba novērtējuma sarunas**
- **Prioritāte bērnu drošība**
  - ieviesti bērnu aizsardzības pasākumi un procedūras saskaņā ar starptautiskajiem un nacionālajiem standartiem
  - drošības risku apzināšanās un izvērtēšana, kas saistīti ar aprūpi un netiešajiem riskiem, kas rodas līdzekļu piesaistē vai komunikācijā
  - ja drošība pārkāpta – ir procedūras kā rīkoties un sniegt palīdzību bērnam; ziņošanas un reaģēšanas kārtība; atvērtība iekšējiem un ārējiem auditiem un pārbaudēm

6.mācība

Ap bērna vajadzībām orientēts komandas darbs kopienā

Komandas darbs kopienā

- Komandas darbs organizācijas ietvaros un plašākā nozīmē – ar pašvaldību, NVO un valsts institūcijām
- Kopīgs mērķis, skaidras lomas un atbildības, vienota izpratne par sāpinātu bērnu un viņa aprūpi
- Sadarbība – sākot ar bērna sagatavošanu pārmaiņām, bērna ievietošanu un rehabilitāciju
- Sistēmas pielāgošanās bērna vajadzībām
- Darbs ar izcelsmes ģimeni

7.mācība

Pēcaprūpe

Pēcaprūpe

- SOS aprūpe un pēcaprūpe – iespējama līdz 24 gadu vecumam vai līdz jaunietis kļūst pastāvīgs
- Atbalsta nepieciešamība, īpaši bērniem ar traumas un šķiršanās pieredzi
- Jaunie MK noteikumi – aprūpe tikai līdz 18 gadiem – kur lēmumu pieņēmēju atbildība?!
- Pēcaprūpes pakalpojumu neesamība

Mūsu plāni

- Turpināt ģimenes modeļa aprūpi SOS ģimenēs
- SOS vecāku «pārkvalificēšanās» par specializētajām audžuģimenēm
- Kļūt par Ģimeņu atbalsta centru jaunajiem pakalpojumiem audžuģimenēm, aizbildņiem un adoptētājiem
- Sociālais darbs ar sociālā riska ģimenēm ar bērniem
- Preventīvais darbs
- Bērnu interešu aizstāvība
- Sadarbība ar pašvaldībām – pieredzes un labās prakses apmaiņa, jaunu pakalpojumu attīstīšana saskaņā ar De-I plāniem

nobeiguma domas un paldies

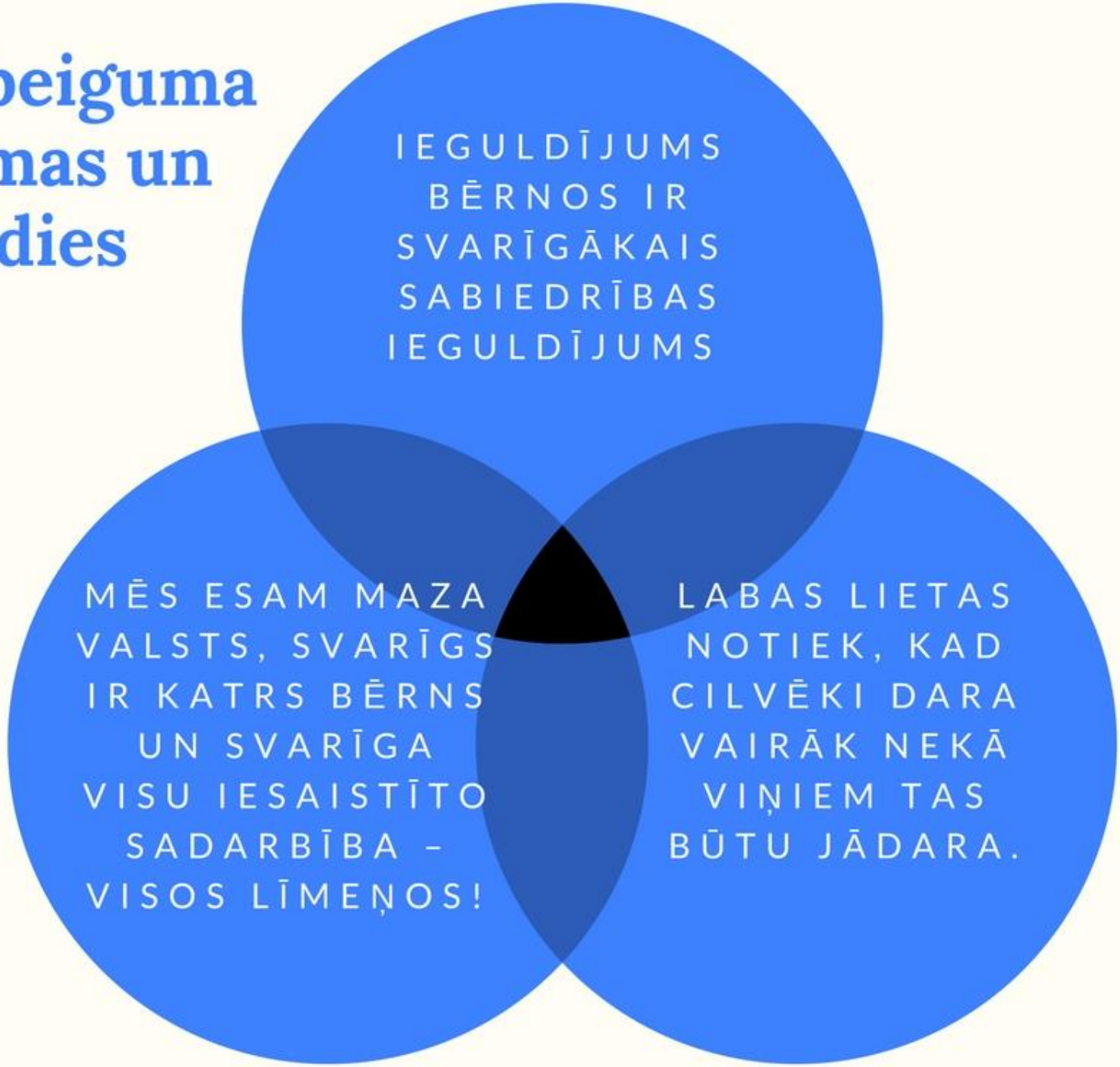

Mūsu komandas pārliecība –
– īpaši šobrīd, kad veidojam jaunu sistēmu –
sadarboties, diskutēt, dalīties pieredzē un labajā praksē, neveidot konkurenci!

Mums visiem pietiks ko darīt, lai palīdzētu Latvijas bērniem!

Paldies!

Thank you!